

EUROOPA KOHTU OTSUS

13. veebruar 1979*

1. Institutsiooni õigusaktid – Määrus – Kehtivuse eeldus – Tagajärjed
(EMÜ asutamislepingu artiklid 173, 174, 177 ja 184)
2. Institutsiooni õigusaktid – Määrus – Kohaldamine riiklike ametiasutuste poolt – Erandite tegemise pädevus – Puudumine
(EMÜ asutamislepingu artikkel 189)
3. Eelotsuse küsimused – Ühenduse lepinguvälise vastutusega seotud küsimus – Mittevastuvõetavus
(EMÜ asutamislepingu artikkel 177 ja artikli 215 teine lõik)
4. Liikmesriigid – Ühenduse õigusnormide või siseriiklike õigusnormide rikkumine seoses ühenduse õiguse kohaldamisega – Lepinguväliline vastutus – Hindamine siseriikliku õiguse alusel
5. EMÜ – Lepinguväliline vastutus – Määratlemine – Kohtu ainupädevus
(EMÜ asutamislepingu artikkel 177 ja artikli 215 teine lõik)

Kohtuasjas 101/78,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel College van Beroep voor het Bedrijfsleveni esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

GRANARIA BV, Rotterdam,

ja

HOOFDPRODUKTSCHAP VOOR AKKERBOUWPRODUKTEN, Haag,

eelotsust eeskätt nõukogu 15. märtsi 1976. aasta määruse nr 563/76, sekkumisametite valduses oleva lõssipulbri söödana kasutamiseks sundostmise kohta (EÜT, L 65, 15.3.1976, lk 18), ja EMÜ asutamislepingu artikli 215 teise lõigu tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed J. Mertens de Wilmars ja Mackenzie Stuart, kohtunikud A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: F. Capotorti,
kohtusekretär: A. Van Houtte,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. College van Beroep voor het Bedrijfsleven esitas oma 31. märtsi 1978. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 27. aprillil, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel teatava hulga küsimusi, mis puudutavad ühenduse õigussätete tõlgendamist eeskätt kehtetuks tunnistatud õigusaktidega põhjustatud kahjudega kaasneva vastutuse alal.

2. Need küsimused kerkisid kohtuvaidluses, mille poolteks on põhikohtuasja hagejaks olev loomasööta importiv ettevõtte ja põhikohtuasja kostjaks olev Madalmaade pädev ametiasutus ning mille esemeks on vastutus kahjude eest, mida hageja väidab olevat end kandnud seoses kostja poolt nõukogu 15. märtsi 1976. aasta määruse nr 563/76 (sekkumisametite valduses oleva lõssipulbri söödana kasutamiseks sundostmise kohta (EÜT, L 67, 15.3.1976, lk 18)) alusel tehtud otsusega, kusjuures see määrus kuulutati kehtetuks Euroopa Kohtu 5. juuli 1977. aasta otsusega kohtuasjas 116/76, *Granaria versus* Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten (EKL, 1977, lk 1247).

Esimene küsimus

3. Esimeses küsimuses on sisuliselt küsitud, kas pädeval riiklikul haldusasutusel oli õigus keelduda määruse nr 563/76 alusel väljastamast „proteiinitunnistust“ kõigile neile, kes ei täitnud selle määrusega kehtestatud nõudeid sel ajal, kui see määrus ei olnud veel kehtetuks kuulutatud.

4. Asutamislepingu sätete kohaselt jõustunud määrused tuleb lugeda jõusolevaks, kui pädev kohtuasutus ei ole tuvastanud nende mittekehtivust.

Selline eeldus tuleneb ühelt poolt asutamislepingu artiklitest 173, 174 ja 184, millega antakse ainult Euroopa Kohtule pädevus kontrollida määruste kehtivust ja määrata vajadusel kindlaks nende kehtetuks kuulutamise ulatus, ning teiselt poolt artiklist 177, millega antakse samale kohtule pädevus teha viimase astme otsus määruste kehtivuse kohta, kui need on vaidlustatud riiklikus kohtus.

5. Asutamislepinguga sätestatud seadusandlikust ja kohtukorralduse süsteemist tuleneb, et ehkki ühenduse õigusele allumise põhimõtte hõlmab selle õigussüsteemi jurisdiktsiooni alla kuuluvate isikute õigust määruste kehtivust õiguslikult vaidlustada, hõlmab see põhimõtte ka kohustust tunnustada määruste täieulatuslikku õiguslikku mõju, kui pädev kohtuasutus ei ole tuvastanud nende määruste mittekehtivust.

6. Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et seni, kuni 15. märtsi 1976. aasta määrust nr 563/76 ei olnud tunnistanud asutamislepinguga vastuolus olevaks, oli selle rakendamisega tegelenud riiklikel ametiasutustel kohustus keelduda selle määruse alusel väljastamast proteiinitunnistust kõigile neile, kes ei täitnud ettenähtud nõudeid.

Teine küsimus

7. Teises küsimuses on sisuliselt küsitud, kas asutamisleping ja selle aluseks olevad põhimõtted näevad ette, et pädevatel riiklikel ametiasutustel on õigus vabastada taotluse esitaja määrusega nr 563/76 proteiinitunnistuse väljastamiseks sätestatud nõudmistest.

8. Vastus sellele küsimusele saab olla ainult eitav, kuivõrd määrus ei hõlma ühtki erisätet, mis võimaldaks neist nõuetest mööda minna, samuti ei ole antud juhul võimalik viidata mitte ühelegi ühenduse õiguse kõrgemale põhimõttele, mille alusel võiks riiklikel ametiasutustel lubada tõlgendada määrust teisiti.

Kolmas küsimus

9. Kolmandas küsimuses on sisuliselt küsitud, kas asutamislepingu artikli 215 teist lõiku tuleb mõista sellises tähenduses, et kuivõrd ühendus võttis vastu määruse nr 563/76, on ta otseselt vastutav väidetavalt kahju kannatanud isikute ees seoses kahjudega, mida need isikud on kandnud üksnes seetõttu, et riiklikud ametiasutused on seda määrust kohaldanud.

10. Euroopa Kohus on oma 25. mai 1978. aasta otsuses ühendatud kohtuasjades 83 ja 94/76 ning 4, 15 ja 40/77, HNL ja teised *versus* nõukogu ja komisjon (EKL, 1978, lk 1209) otsustanud, et määruse nr 563/76 mittekehtivus ei ole piisav asjaolu selleks, et tuua kaasa ühenduse vastutust asutamislepingu artikli 215 teise lõigu kohaselt.

Sellele otsusele viitamisega seoses ei ole Euroopa Kohtul vajadust vastata esitatud küsimusele, seda enam, et artikli 215 teise lõigu kohaldamisega seotud küsimust ei ole võimalik käsitleda asutamislepingu artikli 177 alusel toimuva menetluse raames.

Neljas ja viies küsimus

11. Neljas ja viies küsimus olid esitatud juhuks, kui vastus kolmandale küsimusele oleks jaatav, seega on need küsimused muutunud sisutühjaks.

Kuues küsimus

12. Kuuendas küsimuses on sisuliselt küsitud, kas riiklikul kohtuasutusel tuleb, eeldusel, et ta peab hindama riikliku ametiasutuse võimalikku vastutust, kohaldada asutamislepingu artikli 215 teist lõiku või üksnes Madalmaade siseriiklikke õigusakte.

13. Asutamislepingu artikli 215 teine lõik käsitleb ainult ühenduse vastutust kahjude eest, mida on põhjustanud ühenduse institutsioonid või nende ametnikud oma ülesannete täitmisel, see säte ei käsitle liikmesriikide ja nende ametnike võimalikku vastutust.

14. Artikli 215 teise lõigu alusel tekkivat ühenduse vastutust on artikli 178 kohaselt pädev kindlaks määrama ainult Euroopa Kohus, seda pädevust riiklikel kohtuasutustel ei ole.

Küsimusele eraisikutele liikmesriigi riikliku ametiasutuse või selle ametnike poolt kas ühenduse õigusnormi rikkumise või riiklike õigusnormide vastase teo või tegematajätmise teel ühenduse õigusakti kohaldamisel põhjustatud kahju hüvitamisest riikliku ametiasutuse poolt ei laiene asutamislepingu artikli 215 teine lõik ning neid küsimusi peavad hindama riiklikud kohtuasutused lähtuvalt asjaomase liikmesriigi siseriiklikest õigusaktidest.

Seitsmes ja kaheksas küsimus

15. Need küsimused osutavad võimalusele, et riiklikud kohtuasutused kohaldavad asutamislepingu artikli 215 teist lõiku.

16. Eelnevast ilmneb, et selle sätte kohaldamise ainupädevus on Euroopa Kohtul ning riiklikel kohtuasutustel seda pädevust ei ole.

Seega on need küsimused muutunud sisutühjaks.

Kohtukulud

17. Kohtule oma märkused esitanud Madalmaade valitsuse ning nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimusele, mille College van Beroep voor het Bedrijfsleven esitas talle oma 31. märtsi 1978. aasta määrusega, otsustab:

1. Seni, kuni 15. märtsi 1976. aasta määrus nr 563/76 ei olnud tunnistatud asutamislepinguga vastuolus olevaks, oli selle rakendamisega tegelenud riiklikel

ametiasutustel kohustus keelduda selle määruse alusel väljastamast proteiinitunnistust kõigile neile, kes ei täitnud ettenähtud nõudeid.

2. Riiklikel ametiasutustel ei ole õigust võimaldada eirata määrusega sätestatud nõudmisi, kuivõrd määruses puudub erisäte, mis võimaldab erandi tegemist.

3. Küsimusele eraisikutele liikmesriigi riikliku ametiasutuse või selle ametnike poolt kas ühenduse õigusnormi rikkumise või riiklike õigusnormide vastase teo või tegematajätmise teel ühenduse õigusakti kohaldamisel põhjustatud kahju hüvitamisest riikliku ametiasutuse poolt ei laiene asutamislepingu artikli 215 teine lõik ning neid küsimusi peavad hindama riiklikud kohtuasutused lähtuvalt asjaomase liikmesriigi siseriiklikest õigusaktidest.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. veebruaril 1979 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher